

HVOR GAMLE KAN HAVØRNE BLIVE..?

16.02.2013

Kilde: www.looduskalender.ee

Text: Olavi Vainu, Matsalu ringing centre Estonia

Photos: Māris Maskalāns and Helmut Hofmanis, Latvia

Translation/Tekst: Benth Micho Lange

ESTONIA MATSALU 037 25 år gammel Havørn

Est Matsalu 037

I går (15.feb.2013) startede dagen med et spændende fund. På vegne af Kotkklubi (Eagle Club) i Letland, af "ørne-manden" Janis Kuze, fik vi informationer om en Havørn, som var blevet fotograferet på en fodringsplads nær Kolka i det nordlige Letland. På sit højre ben var der en Estisk blå-og hvid national ring med nummeret ESTONIA MATSALU 037 og på venstre ben en rød-hvid årsring uden inskription/koder.

Det viste sig, at man havde at gøre med en Havørn, der var blevet ringmærket som redeunge af Einar Tammur den 17.maj 1989 på Sörve peninsula.

På alle ringmærkningscentraler bliver fuglenes alder benævnt med kalenderår. D.v.s. 1989 1.kalenderår (1K), 1990 2.kalenderår (2K) e.c.t.. Den fotograferede Havørn er således på vej ind i sit 25.kalenderår (25K). I følge Janis Kuze, Letland, er det den ældste iagttagne Havørn i Letland nogensinde. Den aflæste Havørn er ikke blevet aflæst siden den blev ringmærket i 1989. Den blev fotograferet af Helmut Hofmanis, hvor koderne dog ikke kunne ses og den 13.februar 2013 fik Maris Maskalans foto af Havørnen, så man kunne aflæse koderne.

Estland startede farveringmærkning af Havørne unger I 1984, mens Havørnen endnu var en relativ sjælden ynglefugl i Estland. For eksempel blev der i 1989 ringmærket 6 Havørne-unger, hvor de fem

endnu ikke er blev set siden mærkningen. Fundet af den næsten 25 år gamle Havørn er dog ikke den ældste Havørn i Estland.

ESTONIA MATSALU 016 blev ringmærket som redeunge af Einar Tammur i Tartumaa Emajõe, Suursoo area i 1985 og går nu under navnet "Granny" og hun blev sidst set den 14.marts 2011, i Jõgevamaa, i Härjanurme-område i Estland. På det tidspunkt var den 27 år.

Matsalu 037 på fodringspladsen nær Kolka, Letland 13.feb.2013 (foto: Maris Maskalans)

Havørn i Naturpark Tystrup-Bavelse

Havørn har ynglet i Naturpark Tystrup-Bavelse siden 2001. Det er er den samme han og hun der har ynglet i alle årene. De to Havørne kom til naturparken i det sene efterår i 1997 og var på det tidspunkt mindst 5 år gamle. Alderen bedømmes på fjerdragten – helt kridhvid hale og desuden med lettere gyldent hoved/hals og helt gult næb. Det vil sige, at de begge er født i 1992 eller tidligere og derfor har en alder på mindst 23 år. Parret har produceret mere end 30 unger i årene 2001 til 2015. Havørn genindvandrede som ynglefugl til Danmark i 1996 og nu findes der ca. 70 par i Danmark. Her på Midt-og Sydvestsjælland yngler Havørnen desuden ved Sorø, Ringsted, Gisselfeld, Gavnø, Glænø, Skælskør, Tissø og Skarresø.

Havørne kan være farvemærket på begge ben.

Mange lande i det nordlige og østlige Europa og Rusland har farveringmærket Havørne-unger gennem mange år, og i Danmark har man også mærket et mindre antal siden ca. 2010.

Mærkningen indebærer at fugle får en farvet ring på højre ben (med nummer) med forskellige farver. Denne ring angiver hvilket land (evt.region) fuglen er mærket i. På venstre ben ligeledes en farvering med inskription (fra 1991 og frem). Farven på ringen på venstre ben er ens i alle lande, men skifter farve hvert år. Siden 2012 er alle årstal ringe sorte med inskription.

Ringenes farver kan normalt aflæses med gode kikkerter/teleskoper på 3-500 meters afstand, hvorimod inskriptionen oftest kun kan aflæses på afstande på indtil 150 meter.

Herunder er vist skema med de forskellige farvekombinationer på Havørne-ringe.

I Naturpark Tystrup-Bavelse er der i de sidste 10 år iagttaget Havørne der har været mærket i Sverige (sydlige Sverige, Baltiske-område og Lapland), Finland (finske Lapland, centrale og sydlige Finland og Ålands-ørerne), Polen, Tyskland og Danmark.

Oversigt over farveringe anvendt på Havørne-unger fra 1987 og frem til 2015.

Right Ring			Country			Left Ring (Incl. a letter and 3 numbers since 1995 (approx.))					
Country	Top/Bottom	Letter	Country	Top/Bottom	Letter	Year	Top/Bottom	Letter	Year	Top/Bottom	Letter
Norway	BLUE	N?	Russia (St.Peterborg)	BLACK WHITE		1987	RED BLACK		2000	ORANGE BLACK	?
Estonia	BLUE WHITE	E	Russia Kola area	ORANGE BLUE		1988	BLUE ORANGE		2001	WHITE ORANGE	?
Latvia	BLUE BLACK	?	Belarus	BLUE ORANGE		1989	RED WHITE		2002	GREEN	?
Poland	METAL	P?	Hungary Austria	BLACK GREEN		1990	BLUE BLACK		2003	ORANGE	?
Sweden Baltic	BLACK	S	Holland Germany	ORANGE		1991	METAL BLUE	A?	2004	BLUE	T
Sweden Freshwater	WHITE BLUE	S	Germany	YELLOW		1992	ORANGE RED	B?	2005	BLACK	Y
Sweden Lapland	GREEN	S	Czech Republic	GREEN BLACK		1993	BLACK METAL	C?	2006	BLACK RED	Z
Lithuania	BLUE RED		Island	RED BLUE		1994	RED BLUE	D?	2007	ORANGE BLUE	V
Finland Quarken	RED	F	Denmark	ORANGE METAL		1995	BLACK ORANGE	E	2008	METAL RED	A
Finland SW Archipelago	WHITE RED	F				1996	ORANGE WHITE	F?	2009	BLACK BLUE	B
Finland Åland	RED BLACK	F				1997	RED ORANGE	G?	2010	BLUE METAL	C
Finland Freshwater	RED WHITE	F				1998	WHITE BLACK	H	2011	RED BLACK	D
Finland Lapland	WHITE BLACK	F				1999	BLUE RED	K	2012	BLACK	*

* Letter for country since 2012 ?

updated on Jan. 23 2013. * 2012 :E. Fra 2013 og frem er alle årstalsringe **SORTE med inskription**. Oversigten lavet af Ole Hansen, Skelby, Danmark.

Støtteforeninger har kontakter med www.looduskalende.ee og flere estiske naturparker

- Brug og bevar den danske natur –
- www.naturpark-tystrup-bavelse.dk

